

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Leader Södra Bohuslän

Leadermetodens grunder och dess effekter i Södra Bohuslän

- En utvärdering av 24 projekt från Leaderperioderna 2007-2013
och 2014-2020

Arbetsmaterial.

Utvärdering upphandlad av Leader Södra Bohuslän och utförd 2022 av
Johannes Haggärde, konsult landsbygdsutveckling
johannes.haggarde@gmail.com

Leadermetoden

-En forskningsbaserad utvecklingsmodell med lokal förankring i fokus

Inledning

De senaste åren har den offentliga sektorn sökt effektivare metoder att identifiera och genomföra utvecklingsinsatser. Problemen som identifierats med tidigare utvecklingsmodeller har ofta handlat om att insatserna inte stämt överens med lokala förutsättningar och behov, vilket har lett till lågt deltagande samt bristande ägandeskap och medbestämmande. Detta bekräftas också av internationell utvecklingsforskning, som under åren innan och efter millennieskiftet bytte fokus och därefter funnit starka evidens för att underifrånperspektivet är centralt för lyckade utvecklingsinsatser.¹ Brist på lokal förankring och ägandeskap har resulterat i att även goda idéer alltför ofta blivit kostsamma misslyckanden då den fortsatta förvaltningen av genomförda investeringar uteblivit. En svensk modell som utvecklats för att hjälpa myndigheter bemöta dessa problem kallas för Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP). Modellen utvecklades 2010 och har sedan dess vuxit stadigt som koncept inom offentliga institutioner. IOP är därmed en relativt ny modell, men en växande sådan. Det finns skillnader mellan IOP och Leadermetoden, men grundtanken om att söka lösningar och initiativkraft nedifrån-upp är densamma i bägge modeller. I en rapport från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor från 2018 om IOP nämns Leadermetoden som den första av sex redan existerande modeller som liknar IOP och som är relevanta i arbetet för bättre samverkan mellan civilsamhälle och den offentliga sektorn.² Leadermetoden utvecklades 1991 och forskningen med tillhörande teori var i begynnelsen mycket radikal. Metoden visade tidigt sin effektivitet, och har sedan dess blivit rekommenderad av EU och vuxit både geografiskt och ekonomiskt. Leadermetoden är en av de första moderna utvecklingsmodeller som tog avstånd från, och bevisade den relativa ineffektiviteten i, insatser som initierats ovanifrån. Jämfört med exempelvis IOP är alltså Leadermetoden en föregångare som använt liknande forskningsbaserade teorier under en längre tid. Därför har metoden också haft tid på sig att visa hur underifrånperspektiv, samverkan och lokal förankring skapar goda förutsättningar för utveckling. Med trettio års erfarenhet utgör således Leadermetoden en välbeprövad och forskningsbaserad modell som bygger på lokalt ledd utveckling. De nätverk som skapats genom samverkan mellan ideella, privata och offentliga aktörer, samt de erfarenheter som samlats av styrelsemedlemmar och andra involverade parter, borde vara av stort intresse för myndigheter som idag söker nya sätt att förankra sina insatser.

Under 2022 genomfördes en utvärdering av projektresultat från två Leaderperioder (2007-2013 och 2014-2020). Syftet var att följa upp vad som hänt efter projektslut, kartlägga effekter som uppstått, samt genomföra en analys med avsikt att förklara varför många projekt ledde till hållbara resultat medan vissa andra rann ut i sanden. I denna del av utvärderingen presenteras ett mindre urval av de projekt och effekter som kartlades och analyserades.

¹ se exempelvis Dongier, P, Van Domelen, J, Ostrom, E, Ryan, A, Wakeman, W, Bebbington, A, Alkire S, Esmail, T and Polski, M. 2003. Community driven development. World Bank Poverty Reduction Strategy Paper. Washington D.C: The World Bank. Denna klassiker skriven av bland annat nobelpristagaren Elinor Ostrom var banbrytande och har sedan publiceringen bidragit till ett paradigmskifte inom utvecklingspolicy.

² Idéburet offentligt partnerskap. En kunskapsöversikt. Ylva Saarinen MUCF 2018. ISSN 1651-2855 ISBN 978-91-88455-79-6. www.mucof.se

Dessa har valts ut på grundval av sina relativt normala utfall och kan därför på ett tillfredsställande sätt hjälpa till att beskriva hur Leadermetoden fungerar och vad Leader har bidragit med för den lokala utvecklingen. Så vad är Leadermetoden och hur funkar den? Vad har Leader Södra Bohuslän åstadkommit i er närhet? Dessa frågor besvaras under rubrikerna nedan. Först presenteras Leadermetodens sju grundpelare och efter detta följer en sammanfattning av de resultat och effekter som Leader Södra Bohuslän bidragit till att skapa, samt hur de kunnat uppstå. För den som är insatt i de projekt som genomförts i närområdet så kan många av dessa resultat vara kända sedan tidigare.

Leadermetoden – hur fungerar den?

Med myndigheternas växande och relativt sett nya medvetenhet och intresse för utvecklingsmodeller som premierar underifrånperspektiv och direkta kopplingar till ideella organisationer i åtanke, så presenteras här Leadermetodens sju grundpelare. De första tre punkterna utgör den logiska grunden för metoden, och de sista fyra utgör de mål, arbets sätt och förväntade effekter som metoden präglas av.

1) Den lokala utvecklingsplanen. Genom att arbeta utifrån en mindre geografisk yta med gemensamma förutsättningar och problem så blir det enklare att identifiera resurser som kan användas för att skapa utveckling.

2) Underifrånperspektivet. Eftersom lokala aktörer medverkar i alla delar - från att lägga upp en strategi i den lokala utvecklingsplanen till att driva och medverka i projekt - så skapas ett flertal komparativa fördelar jämfört med insatser som initieras och drivs av aktörer utan direkt koppling till det lokala. Deltagandet i sig självt är positivt för utveckling, och bidrar även till bättre formulerade insatsområden tack vare goda kunskaper om de lokala förutsättningarna. Eftersom fokusområdena formuleras av lokala aktörer så finns det en större chans att dessa stämmer bättre överens med den lokala befolkningens uppfattningar om vilka insatser som vore mest relevanta. Därför finns också goda möjligheter att motivera ideella arbetsinsatser som andra sorters utvecklingsinitiativ, oberoende av hur välvilliga dessa är, hade haft svårare att frammana. Det är med andra ord, tack vare underifrånperspektivet, generellt sett högre kvalitet på problemformuleringarna, och större sannolikhet att dessa går att praktiskt genomföra och sedan förvalta. Att lokala aktörer är de som söker projektstöd för insatser där de ser direkta behov, möjligheter och viljor säkrar effektiviteten i stödet genom att det i största möjliga mån riktas mot praktiskt genomförbara insatser där det redan finns ett tydligt intresse, vilket ger bättre möjligheter för resultaten att förvaltas vidare. Detta arbets sätt skapar även goda chanser för att projektresultatens effekter, tack vare att insatserna är väl förankrade i de lokala förutsättningarna, multiplicerar sig själva efter att stöden har slutat ges.

3 Offentligt-privat partnerskap. I styrgruppen, den så kallade LAG-gruppen (local action group), sitter människor från tre sektorer: privat, offentlig och civilsamhälle. Idén med denna blandning är att dessa tillsammans besitter olika kunskaper om samma kulturområde. LAG-gruppen är ansvarig för att författa den lokala utvecklingsstrategin och sedan avgöra vilka projektansökningar som har förutsättningar att bidra inom de utvecklingsområden som bestämts på förhand. Tack vare deras olika perspektiv, men gemensamma mål, finns goda

förutsättningar att skapa nätverk, dialog och samarbeten. Den breda kompetensen i LAG-gruppen är viktig för att värdera projektansökningarnas utsikter att lyckas, för att underlätta projektgenomföranden, samt för att öka sannolikheten att projektresultaten fortsätter att förvaltas efter projektslut.

4 Innovation. Syftet med Leadermetoden är att, genom att facilitera kopplingar mellan olika lokala aktörer och identifiera beprövade metoder utifrån, finna innovativa lösningar på lokala problem. Landsbygdsbefolkning har överlag mindre direkt utbyte med andra områden. I tillägg har rurala områden mindre resurser och färre kopplingar till forsknings- och utvecklingscentra. Leader utgör ett forskningsbaserat och beprövat sätt att finna innovativa lösningar på lokala problem. Via Leader kan forskning kopplas till det lokala, och lokala insatser kan utformas med forskning som grund. Genom en kombination av lokal förankring och medvetenhet om forskning kan nya lösningar skapas, och innovationer som testats och fungerat på andra platser identifieras och replikeras.

5 Integrerande insatser. Genom att söka kopplingar mellan olika aktörer inom och utanför det geografiska området underlättas utveckling via informationsutbyte, identifiering av potentialer och gemensamma intressen. Detta flersektorperspektiv är inbyggt i Leadermodellen och ligger till grund för dess effektivitet. Integrerande insatser skapar mervärden och förstärker projektresultatets roll i samhället, vilket ökar sannolikheten för fortsatt förvaltning efter projektslut.

De två sista grunderna i Leadermetoden är **6) Nätverkande** och **7) Samarbete**. Dessa är på uppenbara sätt tätt förknippade med tidigare beskrivna grundpelare och belyser ytterligare vikten av samverkan, delaktighet och att finna gemensamma kontaktytor mellan olika lokala aktörer.

Leadermetoden genomsyras alltså av att styrelsen, arbetssättet, urvalsprocessen och de som söker projektstöd alla på ett direkt sätt representerar närområdets specifika förutsättningar och behov. Underifrånperspektivet är nödvändigt för att identifiera potentialer och behov, och ligger till grund för lyckad fortsatt förvaltning och ägandeskap. Dessa tema är idag allmänt accepterade inom både forskning och hos myndigheter, och Leader utgör en beprövad metod som åstadkommit utveckling över lång tid. För den som letar efter en direkt koppling till, och en samlad bild av, närområdets utvecklingspotential är därför kontakt och insatser tillsammans med Leader en god idé.

Vad har Leader i Södra Bohuslän bidragit med?

Här diskuteras kortfattat några olika projekttyper, samt deras genomförande och effekter. Avsnittet sammanfattas med en diskussion om olika sorters effekter och hur Leadermetoden lagt grunden för långsiktiga och effektskapande projektresultat.

Mötesplatser

Skapandet av nya mötesplatser har under de senaste åren varit ett omtalat ämne och explicit mål hos många myndigheter. Mötesplatser sägs kunna bidra till sammanhållning, delaktighet och engagemang. Med andra ord är de instrumentella för att identifiera medborgares behov

och förankra insatser, och bidrar därmed till ökad social hållbarhet i stort. Leaderprojekten i Södra Bohuslän har skapat och utvecklat en uppsjö med mötesplatser, varav flera var planerade och andra uppstod spontant och oväntat i anslutning till projektresultaten. Det gemensamma med dessa mötesplatser är att de fyller en funktion i de samhällen där de finns och drivs av deltagarna själva. Dessa egenskaper är förutsättningar för lyckade mötesplatser dit människor tar sig regelbundet och av egen kraft. Dessa platser ser olika ut och fungerar på olika sätt. Några av de samlar människor med liknande intressen. Det kan vara marknadsplatser eller ekonomiska föreningar för lokal mat. Det kan också vara föreningar som har tillgång till delade lokaler och därmed kan organisera sig internt och sinsemellan. Dessa typer av mötesplatser är viktiga, och samlar människor och organisationer med liknande intressen. En marknadsplats för lokalproducerad mat kan utgöra en mötesplats både för producenter och övriga lokalboende. Andra mötesplatser är mer tydligt utformade för just möten mellan lokalboende, oavsett deras specifika intressen. I denna grupp projektresultat finns bland annat caféer och bastur. Dit går människor och träffas vid bestämda tider, och det ger exempelvis en chans för nyinflyttade att få in en fot i samhället de bosatt sig i.

Andra mötesplatser är mer spontana i sin natur. De stigar som via Leaderstöd anlagts på flera ställen fungerar som mötesplatser för de som bor i närheten och människor träffas under promenader. Det finns även exempel på spontant uppstådda mötesplatser i anslutning till projektresultat där människor träffas mer regelbundet. Till exempel finns förvaltningsgrupper som träffas och håller promenadstigar i skick. På detta sätt får deltagarna aktivera sig, bidra på ett meningsfullt sätt och fika tillsammans. På Styrösö finns en förvaltningsgrupp med nästan sjuttio stycken deltagare varav ungefär hälften träffas varje vecka. Projektledare Bo Carlsson berättar att det företrädesvis är äldre män som annars hade riskerat bli inaktiva och stillasittande som ger sig ut tillsammans med varandra för att förvalta naturstigarna och dricka kaffe. Inom de Leaderprojekt som genomförts har även flyktingar från Afghanistan och Ukraina deltagit på olika sätt och bland annat fått sommarjobba som cafépersonal. Mötesplatserna fyller alltså många funktioner och fortsätter att förvaltas tack vare det lokala ägandeskapet och de samarbeten som uppstått mellan individer och föreningar på de platser som Leaderprojekten genomförts.

Lokal mat

Leader Södra Bohuslän har stöttat flera olika sorters projekt inom lokal matproduktion. Det som förenar dem är att de allihopa på direkta eller indirekta sätt gynnar mindre producenter och ofta länkar dessa med nya marknader. Två kända projektresultat är Lokalproducerat Kungälv (senare KungälvMat) och Tavlebord. Det förstnämnda sökte stöd för att utveckla en organisation som fortfarande ägs och drivs av medlemmarna själva och som förenklar kontakten mellan producenter och återförsäljare. På detta vis har medlemmarna kunnat erbjuda ett stabilare och bredare utbud till sina kunder, och organisationen har skapat långsiktiga avtal mellan producenter och butiker. I kontrast till detta skapades under projektet Tavlebord en fysisk mötesplats för lokala producenter som via projektresultatet fick tillgång till marknader som de annars inte hade haft. Syftet med Tavlebord var att förena alla de producenter som tidigare endast sålde sina produkter med hjälp av en skylt längs vägen. Genom att göra det enklare för kunderna att handla från alla dessa producenter på en och samma plats under bestämda tider har intresset för lokalproducerat ökat och marknadsplatsen är mycket populär än idag. Båda dessa projekt har bidragit med stärkt varumärke och ökade inkomster för lokala matproducenter, ett större utbud av

lokalproducerade produkter, och till att en mängd nya investeringar har gjorts av företagare som sett att det kan löna sig. Tack vare det stärkta varumärket upplever även medlemmarna i KungälvMat att kontakten med LRF och politiker blivit lättare. Flera producenter som deltagit i något av projekten har tack vare ökat självförtroende efter projektslut expanderat sin produktion och även startat nya verksamheter på sina gårdar. I tillägg har även projektdeltagare uttryckt att kunskaper spridits och kontaktnäten breddats, och att företagare tack vare bättre sammanhållning börjat hjälpa varandra. Dessa effekter går att tillskriva underifrånperspektivet som genomsyrat både projektens utformning och Leaders urval och stöttning.

Lokal infrastruktur

Leader Södra Bohuslän har gett stöd åt en uppsjö av projekt som handlar om att utveckla lokal infrastruktur. Dessa skiljer sig avsevärt åt gällande mål och storlek. Det finns föreningar som genomfört tillbyggnader på föreningslokaler, byggt bastu, fotbollsplan, naturstigar, och caféer. Ett Leaderprojekt startade en organisation som förenade en mängd fiberföreningar för att förhandla om bättre avtal för sina medlemmar. Organisationen heter Västfiber och har idag 40 medlemsföreningar och representerar över 35 000 användare. Ett annat projekt startade en transportbåtsverksamhet som har hjälpt öborna att flytta byggmaterial, köra sopor till tippen, och hyra in externa snickare till arbeten som det tidigare inte fanns arbetskraft att genomföra. En överväldigande majoritet av projektresultaten i denna kategori förvaltas vidare och detta är till stor del tack vare att de drivs av medlemmarna själva och att målsättningarna utformades genom förankring i lokala behov.

Ifråga effekter är listan lång och varierad. Många nya mötesplatser har skapats, och detta gäller även i flera fall då projektmålen inte explicit formulerades med detta i åtanke. Spontana mötesplatser som uppstått diskuterades tidigare under en egen rubrik och denna kategori av projekt har på ett tydligt sätt bidragit till att sådana skapats. Flera föreningar uttrycker hur de efter projektslut tilldragit sig intresse från kommunen och på så vis kunnat förbättra samverkan och skapa goda effekter genom bättre koordination och ytterligare, mindre, insatser. Till exempel ledde färdigställandet av Tubbevikens bastu i Skärhamn till fler förbättringar kring badplatsen och småbåtshamnen i samarbete med kommunen och andra föreningar. Många projekt ledde också till ytterligare större utvecklingsinsatser efter projektslut. Dessa initierades antingen som följdprojekt av samma föreningar eller av andra aktörer som identifierat potentialer i närheten. Flera följdprojekt integrerades på olika sätt i det ursprungliga projektresultatet och skapade på detta vis mervärden. Sådana uppsving i aktivitet för utveckling förklaras i allmänhet av projektägarna som en effekt av ökad framtidstro och gemenskap som uppstått under Leaderprojektens gång. Här syns återigen hur kvaliteten på idéer, genomförande, förvaltning kommer ur den lokala förankringen, och hur detta ofta leder till spontana goda effekter.

Destinationsutveckling

De renodlade turistfrämjande projekten är färre i antal men större i omfattning än de mindre, ofta ideellt genomförda, projekten. Flera av de mindre projekt som beskrivits tidigare har gynnat turistnäringen på ett stort antal märkbara sätt, men det huvudsakliga syftet med projektgenomförandet handlade om någonting annat. Två destinationsutvecklingsprojekt som är värda att nämna är de Leaderfinansierade insatser som genomförts kring Gustafsberg i Uddevalla kommun, samt i uppstarten av Challenger Uddevalla.

Projektet Challenger Uddevalla samlade olika sorters regelbundet återkommande och för allmänheten tillgängliga idrottstävlingar och skapade ett diplom för de deltagare som genomförde flera lopp. Idén var att öka intresset hos motionärer att genomföra fler än ett lopp genom att marknadsföra dem tillsammans. I längden skulle detta leda till större inkomster för arrangörerna och turistnäringen, och intresset visade sig vara stort hos både deltagare och arrangörer. Pandemin kom i vägen under en känslig del av projektet, men resultatet är inte förlorat. Förutom de ökade intäkterna för involverade företag och föreningar så har detta projekt lett till andra effekter i området. Efter Challenger har föreningar sökt egna sponsorer för att öka kvaliteten på sina lopp. Det har även startats en mountainbikeförening. Flera cykelleder har även skapats, bland annat i samverkan med turistnäringen i Dalsland.

Det lyckade projektet Challenger ledde även till ökat självförtroende hos projektledare på Destination Uddevalla, som fortsatte med att söka Leaderstöd för att utveckla Gustafsberg som turistdestination. Gustafsbergs badort är en plats med lång historia som attraherade turister redan innan projektet genomfördes. Projektet initierades av Destination Uddevalla och utvecklades tillsammans med Gustafsbergsstiftelsen och de lokala företagen. Under genomförandet anlades bland annat en vandringsstig, och byggnadernas historia samlades in och presenteras numera på skyltar och på hemsidan. En stor del av projektet var även att marknadsföra platsen. Sedan projektslut har besöksantalet mer än fördubblats jämfört med det tidigare genomsnittet. Tillväxtenheten på Uddevalla kommun har idag som ett av sina uppdrag att stötta de lokala företagen för att de ska klara av det ökade antalet besökare.

Både dessa projekt ledde till goda resultat som baserades på redan existerande resurser. Genom god lokal kännedom har projektägaren Destination Uddevalla identifierat potentialer och lyckats skapa mervärde från verksamheter som var aktiva redan innan utvecklingsprojekten. Detta arbetssätt är, när det är möjligt, ett jämförelsevis billigt sätt att bidra till utveckling tack vare de relativt små fysiska insatser som krävs. En annan stor fördel är att långsiktigheten säkras på ett annat sätt än hos en helt ny verksamhet, eftersom det redan finns aktörer som driver resultatet vidare tack vare egna intressen för de ökade intäkter som projektet medför. Ett sådant arbetssätt förutsätter dock en hög grad av delaktighet och förankring, att underifrånperspektivet tas på allvar och att det finns mellanhänder som genom kunskaper och kontakter har förmågan att underlätta samverkan mellan mindre aktörer som annars inte hade haft tid, resurser eller idén att samarbeta. När det genomförs på rätt sätt går det dock att se kraften i att använda gemensamma intressen som grund för att skapa mervärde.

Miljö

Inom kategorin miljöprojekt har Leader Södra Bohuslän bland annat finansierat uppstarten av 8fjordar, samt en del av de projekt som bedrivits inom samma organisation efter att verksamheten kom igång. Organisationen, som idag heter 8+fjordar, har blivit en viktig aktör och genomför insatser för kustmiljön. Ett stort antal projekt inom exempelvis restaurering av vattendrag, turism och biotopvård har genomförts och förvaltas vidare tillsammans med en uppsjö av olika samarbetspartners över området. Verksamheten har även vunnit ett antal priser för bästa miljöprojekt.

Projektet bar redan initialt med sig en legitimitet genom att flera grannkommuner upplevde ett tryck underifrån om att göra något åt den negativa trend som präglade kustmiljön under ett flertal år innan 8fjordar startades. Därmed fanns det redan en politisk vilja, och detta hjälpte verksamheten att komma igång. Detta projekt saknade dock i grunden de direkta ekonomiska incitament som motiverade medlemmarna i exempelvis KungälvMat eller Challenger, eftersom målet med verksamheten var hållbara förbättringar för miljön. Sådana insatser kan vara svåra att mäta värdet på och trots att de flesta människor och företag i området i längden kan gynnas av förbättringar av kustmiljön så finns det inte alltid en klar bild av vem som bör stå för investeringen och förvaltningen, eller hur lång tid det tar innan förbättringarna märks. Därför stod detta projekt initialt inför utmaningen att skapa hållbarhet i verksamheten utan att erbjuda lika enkelt mätbara ekonomiska skäl för potentiella samarbetspartners. Projektgruppen mötte dessa utmaningar genom att fokusera på att finna gemensamma intressen med viktiga aktörer. Genom att bygga ett stort kontaktnät och börja med att lägga krutet på insatser som skapade direkta effekter för andra aktörer, och därmed ett intresse för vidare förvaltning, så byggde verksamheten legitimitet i området, och på så vis säkrades även organisationens framtid. Krasst går det att påstå att 8fjordar valde hållbarhet över tid via realistiska mål och samverkan framför större kortsiktiga insatser inom områden som hade varit svårare att använda för att säkra vidare finansiering. Tack vare denna inställning fick de insatser som genomfördes större effekter och blev mer hållbara, vilket lett till att organisationens legitimitet ökat och att man i dagsläget är friare att välja insatsområden. Verksamhetsledare Niklas Åberg berättar att Leader var viktiga för finansiering, tillgång till kontaktnätverk, samt det fokus på lokal förankring, integrerande insatser och nya arbetsplatser som Leader förde med sig. Han menar att de diskussioner som initialt fördes med Leaderpersonal på ett avgörande sätt bidrog till det framgångsrika arbetssätt som beskrivits ovan. Genom att ifrån början inkludera mål om att skapa nya arbetsplatser utvecklade organisationen sitt modell att konstruera nya projekt via systematiska kartläggningar av potentiella gemensamma intressen med näringar i området. Medan andra sorters projekt har kunnat använda direkta och mätbara ekonomiska incitament för en tydligt avgränsad målgrupp, så har 8fjordar på ett kreativt sätt och med hjälp av förankring och integrerande insatser utvecklat sin egen hållbara verksamhetsmodell.

Sammanfattning: varför fungerar Leadermetoden?

Leadermetoden fångar upp engagemang och idéer underifrån, och har varit oumbärlig för många lyckade utvecklingsprojekt i området. I lägen där lokala aktörer har identifierat en outnyttjad potential så är det lokala Leaderkontoret den naturliga platsen att söka projektstöd. Leaders urvalskriterier gör att resurser lotsas till de projekt som har störst chanser att skapa ringar på vattnet och lyckas på lång sikt. Dessutom bidrar den lyhördhet inför lokala behov, och fokus på förankring och samverkan som Leader står för, med att den som ansöker om och lyckas få projektstöd även får tillgång till kunskaper och nätverk som förbättrar projektresultatets chanser att skapa breda och långsiktiga effekter. Ett fungerande Leaderkontor bidrar alltså inte bara med projektmedel, utan även med erfarenhet och stöd som passar utvecklingsprojekt som initierats underifrån.

Det finns dock några latenta problem som Leader kontinuerligt måste arbeta med. Till exempel så är projektformatet begränsat av sin natur eftersom det har en början och ett slut.

Detta innebär att en begränsad summa pengar betalas ut för ett begränsat antal insatser under en begränsad tidsperiod. Därmed uppstår en del problem i relation till långsiktigheten i projektresultaten. Frågor om vem som ska driva resultatet vidare, samt med vilka medel, är därför centrala att ställa i ett tidigt skede. Överföring av ägandeskap kan vara svårt och måste vara en tydlig del av projektplanen. De höga kraven på lokal förankring för Leaderprojekt gör dock denna övergång lättare. När ett projektresultat är väl förankrat hos deltagare och i lokala behov så finns det i allmänhet aktörer som är villiga att driva det vidare. Fokus på integrerande insatser är också en anledning till att så många projektresultat faktiskt lever vidare. Insatser som är integrerande kan uppdaga gemensamma intressen hos deltagare som redan driver fungerande verksamheter, och leda till att nya potentialer utnyttjas. När en för deltagarna ömsesidigt fördelaktig verksamhet väl startats, och ägandeskapet på ett genomtänkt sätt överförs till deltagarna själva, så kan verksamheten ofta på ett naturligt sätt motivera sin egen existens och på olika sätt finansiera sig själv vidare. I den utvärdering som genomförts har många deltagare påpekat att det är lättare att hitta sin organisations roll i samhället när man ser sammanhanget och det gemensamma. Tilliten kan också öka när det finns en plats att träffas och arbeta med gemensamma intressen. Tack vare god förankring och samverkan mellan olika aktörer så har många Leaderprojekt inte bara lett till hållbara resultat, utan även på tydliga sätt bidragit till nya utvecklingsinsatser och oväntade effekter långt efter projektslut. En fördel med projektformatet är att det i större utsträckning går att experimentera och testa sig fram än hos kontinuerliga utvecklingsinsatser med förbestämd långsiktig finansiering. Därmed blir ineffektiva insatser inte lika dyra, och de projektresultat som faktiskt används blir ofta de som finns kvar.

Förhoppningsvis har denna beskrivning av Leadermetoden i allmänhet, samt några av Leader Södra Bohusläns projekt med tillhörande effekter i synnerhet, gett dig som läsare en bättre förståelse för på vilket sätt Leader har bidrar till utveckling i ditt område.

Källor:

Dongier, P, Van Domelen, J, Ostrom, E, Ryan, A, Wakeman, W, Bebbington, A, Alkirem S, Esmail, T and Polski, M. 2003. Community driven development. World Bank Poverty Reduction Strategy Paper. Washington D.C: The World Bank.

Idéburet offentligt partnerskap. En kunskapsöversikt. Ylva Saarinen MUCF 2018. ISSN 1651-2855 ISBN 978-91-88455-79-6. www.mucof.se